

БЕЛА КУЋА
Канцеларија потпредседника

Спремно за објављивање
22 октобар, 2009

НАПОМЕНЕ ПОТПРЕДСЕДНИКА БАЈДЕНА О СЈЕДИЊЕНИМ
АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА,
ЦЕНТРАЛНОЈ ЕВРОПИ И ПАРТНЕРСТВУ ЗА 21. ВЕК

Библиотека Централног универзитета,
Букурешт, Румунија

ПОТПРЕДСЕДНИК БАЈДЕН: Хвала вам, Г-не Амбасадор. Директоре, Г-не градоначелнице, сви бивши претседници са којима сам имао част да се сусретнем у прошлости, драго ми је да сам опет у Румунији. Г-не градоначелнице, као што ми кажемо у Америци, хвала вам на пасошу да дођем у ваш град. То стварно ценим.

Какав диван форум, какав предиван форум. И такође кажем свим студентима, хвала вам. Част ми је што сте овде.

Даме и господо, част ми је бити опет у Румунији. Ово није моја прва посета, нити ће бити ни последња, уколико Бог да. И стварно је дивно биди опет у централној Европи, и помоћи у обележавању једног изузетног доба промена. Пре двадесет година свет је гледао са запрепашћењем и дивљењем како су мушкарци и жене широм овог региона покидали окове репресије и изашли као слободни људи.

Стварно је невероватно тешко замислити да је ова лепа библиотека била место таквих тешких окршаја 1989. године. Гледао сам слике из тог доба, када су тенкови били постављени вани. Даме и господо, када је престала паљба и нестао дим, фасада ове зграде је била пуна ожиљака од граната и метака. Пет стотина хиљада књига је изгорело, део ваше историје и наслеђа. А само неколико блокова даље, на Универзитетском тргу, неки од младих браниоца слободе су пали за њу. Па ипак је њихова храброст и посвећеност превладала, и ја се надам и знам да су они дали пример за све вас који сте следили за њима.

Када је гвоздена завеса подигнута, када је пао зид у Берлину, на њиховом месту је израсла демократија коју сте заслужили давно пре тога. Широм Европе,

појавио се нови осећај онога што је могуће, који је дао енергију региону, ујединио континент и буквално инспирирао читав свет. Ова прича о слободи – ваша прича – јесте једно од највећих достигнућа у савременој историји. Зато је важно да прославимо тај изузетан – тај изузетан догађај. Такође је важно да упамтимо колико далеко је стигла централна Европа постигла у протекле две деценије.

На почетку своје каријере као сенатор САД-а, у то доба млади сенатор, довео сам своја два сина, у то доба веома млада сина, тинејџера, у централну Европу. Одмах сам их одвео у Дахау, како би почели са схватају оно најгоре што мушкарци и жене могу са учини, али такође да би разумели и оно најбоље што су мушкарци и жене способни са остваре.

Одвео сам их да виде берлински зид. Натерао сам их да прођу кроз капију Чарли, како би упамтили за сав живот, како би разумели да слободе које понекад узимамо здраво за готово нису природно право за десетине милиона људи овог континента.

Данас сам поново у централној Европи и Румунији, не само са службеном делегацијом Сједињених Америчких Држава, већ и са мојом једанаестогодишњом унуком, Финеган Бајден. Финеган, молим те устани. Желим да те људи виде. (аплауз) Такође и са ћерком Кетлин Бајден. Дали би хтела устати Кетлин? Знам да си стидљива (аплауз).

Довео сам их са собом зато што сам хтео да разумеју, посебно моја унука – као што су и моји синови схватили – јер желим да виде и разумеју из прве руке историју овог региона и овог континента. Моја унука посећује музеје и споменике који представљају бурну историју 20. века Пољске, а такође овде и у Чешкој Републици.

Она је тако видела својим младим очима, видела је у људима са којима се сусреће и у живој атмосфери ваших градова и ваших улица те невероватне, невероватне могућности овог 21. века. Она је сведок једне снажне чињенице: да права потврда 1989. године, да права историја ваше земље и овог региона почива мање на ономе што сте срушили, а много више на ономе што сте изградили.

Они из наших редова који знају о крвопролићу и борцима за слободу у Мађарској 1956. године, они који су осетили застрашујући крај топлог пролећа у Прагу 1968. године на Вацлавском тргу, они који су затворили бродоградилнице у Гдањску 1980. године, они који су овде у Румунији издржали најокрутнију диктатуру тоталитаризма у Европи у задњим деценијама 21. века (sic). Сви и сваки од њих су се борили не само против нечега, већ за нешто – за владу, такву владу која одговара на потребе свог народа, за толерантније друштво изграђено на поштовању и достојанству, за слободу да мисле, верују и иду за својим сновима.

Ви сте почели да остварујете ове снове које су једино храбри могли замислити пре 20 година: Европа као целовита и слободна, усидрена у евроатланским институцијама НАТО-а и Европске уније.

Ми, американци, смо страховито поносни што смо могли бити ваши партнери у току ове мирне реунификације Европе. Као што је председник Обама рекао уочи НАТО самита прошлог пролећа, и ту цитирам, “Ова заједничка историја нам даје наду – али нам не сме дати одмор. Ова генерација не може мирно стајати.”

Ми не можемо мирно стајати зато што смо суочени са још једним добом промена, још једним добом изазова – економском кризом која је погодила превише људи и ослабила њихово поверење, ратом у Авганистану који је сада у осмој години, и новим снагама које уобличавају ово младо столеће. Ове нове снаге, између осталог, укључују ширење оружја за масовно уништење и ширење опасних болести; све већи јаз између богатих и сиромашних; етничке нетрпељивости и пропале државе; убрзано загревање планете и несигурно снабдевање енергијом, храном, водом; изазов слободи и безбедности од стране радикалног фундаментализма.

Ја долазим овде данас са директном, једноставном поруком: Сједињене државе и Европа, једна цела и уједињена Европа, ће заједнички одговорити овим изазовима, зато што је то једини начин на који их је могуће превазићи. Никаква количина празних разговора, никакво искривљивање чињеница не може окрњити следећу незаобилазну истину: да Сједињене државе остају посвећене нашем савезу са Европом, у шта ми американци верујемо, и даље сматрамо као камен темељац америчке спољне политике, као што је то већ више од 60 година. Ми смо томе још више посвећени јер су наши европски партнери постали још већи и снажнији. Ми, Сједињене америчке државе, не можемо успети без вас. А уколико ми опростите ову претпоставку, не мислим да ни ви можете у потпуности успети без нас.

Знам да неки у централној Европи гледају на проблеме и одговорности које су Сједињене државе преузеле на себе широм света и долазе до закључка да више нисмо фокусирани – да више нисмо фокусирани на овај регион света. У ствари, управо због наших глобалних одговорности и вашег јачања, способности и спремности да одговорите заједно са нама, ми сада ценимо наше партнерство са централном Европом и Европом више него икада раније. Значи у суштини сасвим супротно.

Заједно, ми имамо одговорности са којима се морамо носити и обећања која морамо испунити. Те одговорности су сада још веће, а обећања још значајнија. Ми видимо како се људи из централне Европе издижу до правог нивоа и одговарају на позив да воде неке од најбитнијих регионалних и међународних институција. Замислите пре двадесет година Председништво Европског парламента, Председника УНЕСКО-а, председавајућег Савета Европе, судије Европског суда правде, Комесаре Европске комисије. Дошло је време централне Европе. Ви сте

показали да сте спремни за наше заједничке изазове, вољни да се са њима директно суочите, и способни да их савладате. Због тога ми у Америци више не размишљамо о томе шта можемо да учинимо за централну Европу, већ о томе шта можемо да чинимо заједно са централном Европом.

На првом месту и изнад свега, ми смо повезани заједничким вредностима и заједничком заложбом да заштитимо те вредности кад год и било где су оне угрожене. НАТО је основа те посвећености. Један од врхунаца моје каријере је био тренутак када сам предводио напоре као сенатор Сједињених држава за проширење НАТО савеза у централној Европи. У суштини, Г-не претседнице, ви се можда сећате да сам онда предложио да Румунија буде у првој транши. Ја сам био тај који се борио до краја како би осигурао да Румунија уђе у прву траншу. Хвала вам што сте потврдили моје предвиђање тиме што сте толико тога постигли.

Као што је председник Обама рекао, нема старих чланова, нема нових чланова – постоје само чланови. У складу са Чланом V, напад на једног је напад на све. Наше земље су повезане америчком заложбом за европску безбедност – као и европском заложбом за америчку безбедност, што сте тако брзо и одлучно доказали након 11 септембра, након првог позивања на Члан V, без нашег захтева.

Данас носимо велике одговорности – сви ми заједно. Наши синови и ћерке, као и мој син, служе једни поред других у Авганистану, у Ираку, као и на Балкану. За све ово – за храброст наших пријатеља и за њихове губитке – амерички народ је захвалан.

Наш савез је изграђен на основу договора и сарадње о заједничкој одбрани. То је његова суштина. Али суочени са новим претњама, потребна нам је нова визија о томе како да одговоримо, и нове способности како би успели у томе.

Из ових разлога је одлука о развоју онога што називамо нови стратегијски концепт НАТО-а тако важна – и зато је од виталне вредности да се у овом процесу чују гласови из централне Европе. Један упечатљив пример о томе како ово може функционисати је наше партнерство – наш нови приступ заштити од пројектила. У току 20. века, НАТО се успешно припремио да брани савезничку територију од тадашњег озбиљног изазова Совјетског савеза у погледу нечега што смо сви ми називали „централни фронт“ који је делио Европу. Данас нараста нова велика опасност која би могла стићи до свих наших европских савезника много брже него што може доћи до Сједињених држава. Она долази од балистичких пројектила – технологије која се проширила у многим новим државама, као и у нестабилнијим земљама, од краја хладног рата. Ова технологија, у спрези са ширењем знања о нуклеарној енергији, представља тешку претњу за све нас.

Али ми смо одлучни – одлучни да обезбедимо да наши НАТО савезници имају заштиту која им је потребна онда када им је потребна, зато што је то наша света обавеза по члану 5. Узимајући у обзир досадашњи развој ове претње, као и значајни напредак наше технологије, Сједињене државе сматрају да постоји бољи

начин за одбрану од балистичких пројектила од приступа који смо имали до пре неколико година. Овај фазни и прилагодљиви приступ који предлажу Сједињене државе, јесте прилагођен у свом пројекту како би одговорио на све већу претњу Европи, са опробаном технологијом која ће обухватити већи део Европе – укључујући и централну Европу – на начин који је ефективнији од предходног приступа.

Он одговара на садашње опасности од пројектила и дозвољава да унапредимо нашу одбрану против могућих претњи у даљој будућности. Његова флексибилност ће нам омогућити да се прилагодимо уколико се претња промени. Само његово постојање ће одвратити оне који би могли размишљати да запрете или нападну наше снаге, или наше савезнике у Европи – и он ће их бранити, наше пријатеље у Европи, од ових претњи уколико ово одвраћање не буде успешно. Најједноставнијим речима, наш план за одбрану од пројектила представља већу сигурност за Европу, као и већу сигурност за Сједињене државе.

Неки – можда и разумљиво – су пребрзо закључили да је овај нови приступ у вези пројектилске одбране имао за циљ смирити Русију на рачун централне Европе. Ништа није даље од истине. Ово је апсолутно нетачно. Пројектилска одбрана није о Русији. Наш приступ је вођен безбедносним захтевима Сједињених држава и наших НАТО савезника, тачка. Тачка.

Оно што је истина јесте да радимо на јачању наших односа са Русијом. Верујемо да ће конструктивнији однос са Русијом бити од користи за све нас. Али нисмо наивни. Оно што је истина јесте да делимо неке заједничке интересе: смањивање арсенала нуклеарних оружја, обезбеђивање осетљивог неуклеарног материјала, стабилизовање Авганистана, спречавање Ирана да дође до нуклеарног оружја.

Али ми и даље имамо неслагања са Русијом о неким основним принципима. У фебруару, у Минхену, Немачкој, приликом првог значајног јавног говора о спољној политици наше администрације, ја сам изнео наш нацрт о спољној политици и јасно декларисао наше основне принципе. Сједињене државе су против тезе из 19. века о „сферама интереса“. Ми то нећемо толерисати, нити ћемо бити заведени у том смеру.

Ми стојимо иза права суверених демократија да доносе своје сопствене одлуке и бирају своје савезе, без права било које друге земље да ставља вето на такве одлуке. Ми никад нећемо направити било какав споразум о било чему са било киме, који би стајао изнад вас или иза ваших леђа. Максима по којој живимо је јасна: ништа о вама не може без вас. А ту бих још додао, погледајте шта смо урадили до сада, погледајте шта смо урадили до сада.

Током протекле две године, сви смо научили да што се више планета смањује, наше међусобне везе јачају. Ми смо партнери у данашњој глобалној

економији. Због тога смо радили са нашим европским партнерима – ММФ-ом и Светском банком – како бисмо осигурали да постоји међународна подршка за ваше привреде онда када вам је та подршка највише потребна.

Због тога је тако охрабрујуће видети колико вас се успешно понело са овом светском рецесијом и вратило своје државе на пут опоравка. Заједничким радом, сви ми можемо научити лекције из ове кризе које ће нам помоћи да поставимо основе за нови век пораста и поновну изградњу просперитета. Једна од лекција на којој морамо да радимо заједно је енергетски сигурнија будућност. Потребна нам је одржива енергетска сигурност која укључује диверсификацију извора снабдевање и транзитних путева, паметна улагања која ће се бавити климатским променама. Везе између европских земаља треба да постоје не само кроз европске земље. Овде, у овом региону – на основу историје, географије и потреба – земље централне Европе су у доброј позицији да воде читаву Европу.

Даме и господо, дозволите ми да на крају кажем реч о лидерству на подручју у коме људи из централне Европе имају јединствену квалификацију – да пруже заступање за демократију. Американци су, верујем, са правом поносни што људи широм света понекад гледају наш пример и траже вођство од нас. Али права истина је да сте ви модел за милионе – не ми, већ ви – Румунија и остале земље централне Европе. Пример који сте дали пре 20 година је инспирисао свет. Водство које ћете дати у наредних 20 година може променити тај свет – охрабривањем, подршком и консолидирањем младих демократија и централној и источној Европи.

У Источној Европи постоје земље које се још увек боре да испуне обећање о снажној демократији, или живој тржишној економији. На кога да се угледају ако не на вас? На кога да се угледају ако не на земље централне Европе које су пре 20 година наступиле тако храбро и одлучно и које су у наредних 20 година постигли такав одрживи напредак? Ви можете помоћи у усмеравању Молдавије, Грузије и Украине на путу ка трајној стабилности и просперитету. Дошао је ваш тренутак да водите. Јерменија, Азербејџан и Белорусија могу добити корисне поуке од вашег личног искуства. Иницијатива Европске уније о источном партнерству је добар пример тога како можете дати енергију тим напорима. И ми ћемо бити ваши партнери у раду на испуњавању обећања из 1989. године. Али ваше лидерство мора бити храбро, а ваши гласови снажни.

Постоји једна стара румунска изрека: “Најјефтинија роба је савет. Највреднија је добар пример.” Ви сте тај „добар пример“. Пре двадесет година, народи централне Европе су преузели светску историју коју су наследили и усмерили је у новом правцу ка већој слободи, правди и правичности. Много тога је било против ваших шанси за успех. Знамо из историје да је много лакше срушити стари репресивни режим него изградити нове успешне демократије. Али ви сте испунили обећање ваше револуције. Сада сте у позицији да помогнете другима да учине исто.

Говорећи пред нашим конгресом пре 20 зима, Вацлав Хавел је указао на посебан осећај саосећања и маште који народи централне Европе деле међусобно. Године подјармљености, рекао је он “дале су нам, ма колико то било ненамерно, нешто позитивно: посебну способност да видимо мало даље од неког ко није прошао кроз тако горко искуство.“ Онда је додао: „Особа која не може да се креће и живи нормалан живот јер је прикована за стену има више времена да размишља о надама од неког ко није заробљен на овај начин.” Био је у праву.

Ви сада имате слободу да делујете на основу тих нада, што и чините. И ја верујем да заједно можемо ту наду, коју смо делили, претворити у историју којом се можемо поносити. Ово је тај тренутак. Ви, студенти, уколико сте паметни, храбри и сретни, бићете у позицији да кажете својим уницима да сте били присутни приликом стварања нове Европе, нове безбедности, новог доба мира, зато што сте били довољно храбри да искористите овај тренутак. Ви имате историју и традицију. Ви можете имати огроман утицај. И ми ћемо бити уз вас.

Даме и господо, хвала вам што сте ме саслушали. И нека Бог благослови Америку и све њене савезнике. И нека Бог заштити све наше војнике који су у опасности. Хвала вам пуно, заиста вам хвала. (аплауз)